

Francis Scott Fitzgerald - Velký Gatsby

Úryvek

Jsem přesvědčen, že když jsem šel ke Gatsbymu poprvé, byl jsem jedním z mála hostů, kteří byli skutečně pozváni. Lidé nebývali zváni – chodili tam. Vsedli do aut, která je odvezla na Long Island, a tak nebo onak skončili u Gatsbyho dveří. Když se tam jednou dostali, někdo, kdo Gatsbyho znal, je představil a potom už se chovali podle pravidel chování v zábavním parku. Někdy přišli a odešli, a ani se s Gatsbym nesetkali, přišli na večírek a prostoduchostí, jež byla sama o sobě vstupenkou. Já jsem byl opravdu pozván. Šofér v uniformě modré jako vajíčko červenky přešel zrána oné soboty přes můj trávník s překvapivě oficiální pozvánkou od svého zaměstnavatele: potěšení bude zcela na Gatsbyho straně, stálo na ní, zúčastním-li se večer jeho „malé společnosti“. Viděl prý mě několikrát a chtěl mě už dávno navštívit, ale shoda okolností tomu zabránila – podepsáno Jay Gatsby, majestátním rukopisem. Přešel jsem v bílých flanelových kalhotách na jeho trávník něco po sedmé a potloukal jsem se tam dosti nesvůj ve vírech a vlnobití lidí, které jsem neznal – přestože se tu a tam objevila tvář, jíž jsem si už všiml ve vlaku, který obstarával spojení mezi městem a Západním Vejcem. Hned jak jsem vstoupil, ohromilo mě, jaká spousta mladých Angličanů je tu roztroušena všude kolem; všichni byli dobře oblečení, všichni vypadali trochu hladově a všichni mluvili tichými, vážnými hlasy k solidním, prosperujícím Američanům. Byl jsem si jist, že něco prodávají; cenné papíry nebo pojistky nebo auta. Byli si alespoň mučivě vědomi blízkosti snadného zisku a chovali přesvědčení, že bude jejich, podaří-li se jim pronést několik slov ve správné tónině. Jakmile jsem přišel, pokusil jsem se najít svého hostitele, ale dva nebo tři lidé, kterých jsem se ptal, kde by asi mohl být, na mne civěli s takovým úžasem a tak prudce popírali, že by měli nějaké ponětí o tom, kde se pohybuje, že jsem se odplížil směrem ke koktajlovému stolu – jedinému místu na zahradě, kde mohl osamocený člověk prodlévat, aniž by vypadal bezúčelně a sám. Málem bych se byl už jen z rozpaků pořádně opil, když vtom vyšla z domu Jordan Bakerová a stanula na horním konci mramorových schodů, lehce se opřela zády o zábradlí a pohlédla s prezíravým zájmem dolů do zahrady. Ať jí to bylo vhod nebo ne, shledal jsem, že je nutné, abych se k někomu připojil, než začnu srdečnými poznámkami oslovovat kolemjdoucí.

Analýza uměleckého textu

• zasazení výňatku do kontextu díla

- začátek knihy, hlavní postava poprvé navštíví Gatsbyho párty po přestěhování se na Long Island, chvíli po této ukázce se poprvé seznámí s Gatsbym

• téma a motiv

- **téma:** kritika zkaženosti americké společnosti 20. let 20. století, kritika amerického snu - všichni jdou pouze za bohatstvím, oslavami a zážitky a nezáleží jim na ostatních lidech (hezky vidět po Gatsbyho smrti, kdy mu na pohřeb nepřijde nikdo z jeho bývalých hostů, protože ho často ani neznali), bohatým projdou věci, které chudým ne
- **motiv:** prohibice, alkohol, nevěra, bohatství (zděděné x získané), počasí (podle dané situace - déšť, ...)

• časoprostor

- **prostor:** reálný, konkrétní - Západní vejce, Long Island, New York
 - * bydlí zde bohatí lidé ve svých vilách - oddělené od zbytku města, pořádají okázalé večírky - tak to asi tehdy bylo
- **čas:** 20. léta 20. století - Jazzový věk - vznikají jazzové kluby a jazz obecně se dostává do popularity, doba amerického snu - imigranti z jiných zemí přichází hledat bohatství

• kompoziční výstavba

- dílo je rozděleno do 9 kapitol
- před první kapitolou je krátká báseň od Thomase Parke D'Invilliers

- děj chronologický, jsou zde krátké retrospektivní pasáže, které objasňují Gatsbyho minulost (jak přišel ke svému bohatství, ...)

- **literární žánr a druh**

- **druh:** epika, próza
- **žánr:** román (společenský)

- **vypravěč / lyrický subjekt**

- vypravěčem je jedna z hlavních postav - Nick Carraway
- osobní vypravěč - nedává nám všechny informace, podává příběh ze svého pohledu
- ich-forma

- **postava**

- Nick Carraway - hlavní (vypravěč), fiktivní, přirozená - přijel do New Yorku vydělat peníze na burzu, vypráví ze svého pohledu, ale je většinou v pozadí dění, dívá se způsobem bohatých newyorčanů - chodí ke Gatsbymu bez pozvání, jediný Gatsbyho opravdový přítel ...
- Jay Gatsby - hlavní postava, fiktivní, přirozená, ztělesnění amerického snu (byl chudý, ale teď je bohatý svým přičiněním), dalo by se říct, že je hypotetická - nevíme, jestli je kladná či záporná, je tajemná, nevíme skoro nic, jenom vymyšlené historky, které kolují mezi ostatními a ti ho většinou ani neviděli; postupně se dozvídáme, že se jmenuje James Gatz a že veškeré jmění pašováním alkoholu (je prohibice). Jeho cílem, za kterým si velmi silně jde, je získat Daisy, Nickovu sestřenicí, se kterou se seznámil před lety a která je provdaná za Toma Buchanana, nakonec ho zastřelí manžel ženy, kterou Daisy omylem přejede, když jela s Gatsbym autem a se kterou ji Tom podváděl.
- Tom Buchanan - vedlejší postava, fiktivní, přirozená - představuje člověka, který své bohatství zdědil; manžel Daisy, podvádí ji s Myrtle, kterou pak Daisy omylem zabije. Vznětlivý, agresivní, namyšlený.
- Daisy - hlavní postava, fiktivní přirozená - krásná, ale sobecká, ublíží i Gatsbymu i Tomovi - když se o ní hádají, nejdříve Gatsbymu říká, že Toma nikdy nemilovala, ale pak před ním to odmítne přiznat

- **vyprávěcí způsoby**

- ich-forma z pohledu hlavní postavy

- **typy promluv**

- přímá (není v úryvku) a nepřímá řeč

- **jazykové prostředky a jejich funkce ve výňatku**

- spisovný jazyk
- celkem dlouhá souvětí, hlavně v rozsáhlých popisech Gatsbyho bohatství nebo jeho párty, v promluvách postav ne tak dlouhá

- **tropy a figury a jejich funkce ve výňatku**

- Gatsby pořád opakuje na konci oslovení "kamaráde"??
- přirovnání - uniforma modrá jako vajíčko červenky
- moc jich v tomto díle není

Literárně historický kontext a autor

Americký spisovatel, syn irských přistěhovalců, člen ztracené generace (generace amerických autorů, kteří žili v Paříži a byli poznamenáni WWI). Žil jako celebrita, ale jen jeho první román měl úspěch. Aby si mohl udržet životní styl, psal do novin a prodával svá díla do Hollywoodu. Vzal si za manželku Zeldu, ze které se později stala schizofrenička. Kvůli velkým výdajům na léčbu a na životní styl se zadlužil. Později se stal alkoholikem, musel se živit jako Hollywoodský scénárista. Tvořil v meziválečném období (mezi WWI a WWII). Velký Gatsby je jeho 3. román. Dílo bylo několikrát zfilmováno, zdivadelněno, dokonce i balet. Kromě Velkého Gatsbyho napsal ještě Na prahu ráje, Krásní a prokletí, Poslední magnát (nedokončen, vydán posmrtně) a Povídky jazzového věku (povídková sbírka). Dobře přijatý byl pouze Na prahu ráje, ostatní se proslavily až posmrtně - v ostatních dílech kritizoval společnost ... Ve stejné době tvořil např. Ernest Hemingway, Eliot, Steinbeck nebo Remarque.